

משום דאיתנהו היכא? היכן נמצאים החרמים.

אי בי בעלים — הקדש נינהו, ואין ביד הבעלים למכור הקדש אלא הגזבר בלבד, ולא צריך קרא לאסור.

אי בי כהן — חולין נינהו, ויכול הכהן למכרם.

דתניא: חרמים, מה דינם?

כל זמן שהן בבית בעלים, הרי הן כהקדש לכל דבריהם. שנאמר: "כל חרם קדש קדשים הוא לה".

נתנן לכהן, הרי הן כחולין לכל דבריהם. שנאמר: "כל חרם בישראל לך יהיה". שברשות הכהן הן ככל ממונו.

"לא יגאל" דכתב רחמנא בחרמים למה ליה? לב-ב

אם אינו ענין לחרמים, דלא איצטריך. תנהו ענין למעשר שאינו נמכר.

ומקשינן: אימא תנהו ענין לבכור?

ומתריצין: מסתברא דאמעשר שדינן ליה. שכן "גאולה" כמותו.

רב אשי אמר: "לא יגאל" דמעשר, לא ימכר הוא. כלומר אף זו משמעותו.

אמר רב אשי: מנא אמינא לה?

דכתיב גבי מעשר, "והיה הוא ותמורתו יהיה

גזירה שוה זה מזה משום שזו היא "שיבה" זו היא "ביאה", ששניהם ענין אחד הם ויש ללמוד בגזירה שוה זה מזה על אף שהמדובר בשתי מילות שונות, ולמה לא נילף פדייה מגאולה?

ומתריצין: הני מילי דילפינן גזירה שוה גם בתיבות שאינן דומות לגמרי היכא דליכא דדמי ליה, שאין אפשרות ללמוד את הגזירה שוה בין שתי תיבות שדומות זו לזו. אבל היכא דאיכא קרא דדמי ליה, מדדמי ליה ילפינן. שיש להעדיף את הגזירה שוה שהיא בין שתי תיבות שדומות ממש זו לזו על פני גזירה שוה בין שתי תיבות שאינן דומות לגמרי.

ומקשינן: ויליף בכור "העברה העברה" ממעשר. דהא מעשר גמר "גאולה גאולה" מחרמים שאסור למוכרו, ויחזור וילמד על בכור שאף הוא יאסר למכור.

ומתריצין: מיעט רחמנא גבי חרמים, דכתיב "כל חרם קדש קדשים הוא לה". ודרשינן: "הוא", ולא בכור.

ופרכינן: ואימא, "הוא" ולא מעשר?

ומתריצין: מסתברא, מעשר מרבינן שיהא דינו כחרמים כיון דכתיב ביה "גאולה" כמותו, כחרמים. ואילו בכור דלא כתיב ביה "גאולה" ממעטינן מ"הוא" ולא בכור.

רבא אמר: מכאן אנו למדים איסור מכירה במעשר שהרי "לא ימכר" (4) דחרמים לא צריך למיכתב.

מאי טעמא?

אבל לאחר שחיטה, דאקלישה ליה קדושתיה, מיפריק. ואם כן אפשר לומר ד"לא יגאל" לשון פדיון ולא לשון מכירה.

ומתריצין: ולא כל דכן הוא, שאדרכה, בגלל שקדושתו קלה לאחר שחיטה דין הוא שלא תועיל בו פדייה! ? ומה מחיים, דאלים קדושתו ויכול למיתפס פדיונו, בכל זאת לא מיפריק. לאחר שחיטה, דלא אלים קדושתו בכדי למתפס פדיונו, אינו דין דאינו מיפריק?

אלא שמע מינה: "לא יגאל" — לא ימכר הוא!

ומקשינן: ולכתוב רחמנא "לא ימכר", ומאי טעמא כתבה "לא יגאל"?

ומתריצין: אי כתב רחמנא "לא ימכר" הוה אמינא: מזדבן הוא דלא איזדבוני, כיון דקא עביד ביה עובדין דחול. אבל אפרוקי, מיפריק. דאין בזה ביזוי, דהא עיילי דמיו להקדש. להכי כתב רחמנא, "לא יגאל", לומר לך: דלא איזדבוני מזדבן, ולא אפרוקי, מיפריק. ותרוויהו בכלל "לא יגאל" נומכל מקום הא דדייקנן דלאחר שחיטה הוא נגאל, רק לענין מכירה הוא נאמר ולא לענין פדייה וזו היא ההוכחה ד"לא יגאל" משמעותו גם מכירה].

מתניתין:

בית שמאי אומרים: לא ימנה ישראל עם הכהן על הבכור. אם הזמין הכהן את הישראל שיאכל עמו מבשר הבכור, ששחטו לאחר שנפל בו מום, לא יאכל עמו.

קודש לא יגאל". ודרשינן: גאולה, דומיא דתמורה. אימתי עושה תמורה — מחיים. כמו כן, אימתי אמרה תורה שהוא אינו נגאל — מחיים. ומשמע, הא לאחר שחיטה, נגאל.

ואי בפדיון משתעי קרא תקשי, הא בעי העמדה והערבה ואין יפדנו לאחר שחיטה. אלא שמע מינה: דהאי "לא יגאל", לא ימכר הוא.

הלכך, מחיים דחמירא קדושתו, אסור למכרו. דעביד ביה עובדא דחול. אבל לאחר שחיטה שנקלשה קדושתו [שהרי בבעל מום איירי דנשחט בחוץ ונאכל לזרים], שרי למכרו.

ומקשינן: הניחא, למאן דאמר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערבה.

אלא למאן דאמר קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערבה. אלא רק קדשי בדק הבית. מאי איכא למימר? שהרי אפשר לאוקמה לקרא בפדייה! ?

ומתריך רב אשי: אנה, הכי קאמרינן: בעל כרחך קרא לא בפדיון מיירי, כי מי איכא מיד, דמחיים לא מיפריק, ולאחר שחיטה מיפריק?

אלא שמע מינה: האי "לא יגאל" — לא ימכר הוא.

ומקשינן: אלמה לא! ?! הא שפיר אפשר לומר שלא תועיל פדייה מחיים, ותועיל לאחר שחיטה.

מאי טעמא?

מחיים, דאלימא קדושתיה, לא מיפריק.

ובית הלל מתירין, לישראל לאכול עם הכהן מבשר הבכור.

ואפילו להזמין עובד כוכבים שיאכל עמו שרי.

גמרא:

הך מתניתין דשריא אכילת עובד כוכבים בבכור, לבית הלל מני — רבי עקיבא היא, שסובר כן אליבא דבית הלל.

דתניא: בכור, אין נמנין עליו לאכלו ביחד, אלא חבורה שכולה כהנים — דברי בית שמאי.

ובית הלל מתירין, אפילו אכילת זרים.

רבי עקיבא מתיר לשיטת בית הלל אפילו אכילת עובד כוכבים.

והוינן בה: מאי טעמא דבית שמאי?

ומשנינן: דכתיב גבי בכור "ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין לך יהיה".

מה התם, בחזה ושוק, של שלמים — כהנים, אין, אבל ישראל לא. אף הכא — כהנים אין, אבל ישראל לא.

גל-א ובית הלל, סבירא להו: הא דאיתקש בשר בכור לבשר חזה ושוק, הני מילי, בכור תם שבו מדבר הכתוב. אבל בכור בעל מום, כתיב ביה: "הטמא והטהור, יחדיו יאכלנו". וקא אמרי בית הלל: זמא טמא, שאינו אוכל בקדשים קלים, אוכל בככור. זר, שאוכל בקדשים קלים, אינו דין שיאכל בככור?

ומקשינן: איבא למיפרך: מה לטמא, שכן חותר מכללו בעבודת צבור. שמצאנו אצלו קולא אחרת, שאם אין כהן טהור באותו בית אב, עבודת קרבן צבור נעשית על ידי כהן טמא, אבל בזר לא. הלכך יש לומר שאינו אוכל מבשר בכור.

ומתריצין: ובית הלל אמרי לך: מאי קא מייתית מטומאה בצבור. אטו בעבודה קאמר הכא? והרי באכילה קאמרינן קל וחומר. ולאכילה — זר עדיף מטמא, כדחזינן בקדשים קלים.

והא דתניא: ורבי עקיבא מתיר, אליבא דבית הלל ואפילו עובדי כוכבים. הוינן בה: מאי טעמא דרבי עקיבא?

ומשנינן: דכתיב בסיפא דקרא ד"הטמא והטהור יחדיו יאכלנו" "כצבי וכאיל", מה צבי ואיל מותר באכילה לעובד כוכבים אף בכור בעל מום מותר לעובד כוכבים.

ואידך, תנא קמא דברייתא דסבר דלא התירו בית הלל לעובד כוכבים, אמר לך: תלתא "צבי ואיל" כתיבי בפרשת ראה. ומכולן דרשינן מינייהו כדלקמן, ולא אשתיר קרא להתיר לעובד כוכבים.

חד, לכדרבי יצחק. דאמר רבי יצחק: החורש בשור פסולי המוקדשים לוקה. מאי טעמא? "כצבי וכאיל" כתיב ביה, ללמדך שעל אף שהוא גוף אחד עשאו הכתוב שני מינין. שהרי זה כאילו הוא חורש בצבי ובאייל, שהן שני מינים, יחדיו.

וכן לכדרבי אושעיא, דאמר המרביע שור פסולי המוקדשין אפילו עם מינו הרי הוא כאילו חורש בשור וחמור, ולוקה. מאי טעמא? "כצבי וכאיל" כתיב ביה, לומר לך